

лікарів стоматологів-ортопедів симуляційні тренінги з оволодіння практичними навичками проводяться з використанням моделей зубів, зубних рядів, фантомів щелеп з певними, завчасно створеними клінічними ситуаціями дефектів коронок зубів, дефектів зубних рядів, які потребують відновлення. На них слухачі проводять певні клінічні етапи виготовлення ортопедичних конструкцій: визначення меж протезу, підготовка кукси зуба, моделювання майбутньої конструкції тощо.

Висновки. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес на післядипломному етапі, поєднання традиційних та сучасних інтерактивних технологій навчання є важливим підґрунтям модернізації безперервного професійного розвитку лікарів, що дає змогу досягти високих креативних результатів, сприяє реалізації творчого потенціалу особистості, накопиченню систематичних знань та вмінь.

Список використаних джерел

1. Актуальність упровадження інноваційних комп'ютерних технологій у післядипломній освіті / В. М. Ждан та ін. *Проблеми безперервної медичної освіти та науки*. 2013. № 3 (11). С. 19–21.
2. Клепко С. Ф. Есе з філософії освіти. Луганськ, 1998. 110 с.
3. Туркот Т. І. Педагогіка вищої освіти. Київ: Кондор, 2011. 628 с.

УДК 378:005.336.5:808.5]-051

Дерев'янка Т.В.,
Полтавський національний педагогічний університет імені
В.Г. Короленка, м. Полтава, Україна
Звягольська І.М., Полянська В.П.
Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЛЕКТОРА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті розкрито лекцію у вищій школі як відповідальне багатоаспектне педагогічне дійство, яке є вершиною педагогічної майстерності викладача. Розглянуто основні педагогічні вимоги успішної діяльності лектора вищої школи. Акцентовано увагу на лекторській майстерності як невід'ємної компоненти позитивного іміджу викладача. Лекція повинна нести в собі не лише інформаційний і змістовий потенціал, а й соціально-педагогічний, що вимагає від викладача високої педагогічної культури і професійної майстерності. Опанування лектором інноваційних педагогічних технологій і сміливе їх впровадження під час проведення лекцій сприяє підвищенню якості партнерської співпраці між стейкхолдерами навчально-пізнавального процесу.

Ключові слова: педагогічна майстерність, лекція, викладач, вища школа, здобувачі вищої освіти.

The article reveals a lecture in a higher school as a responsible multifaceted pedagogical action, which is the pinnacle of the teacher's pedagogical skills. The main pedagogical requirements for the successful activity of a higher school lecturer are considered. Emphasis is placed on lecturing skills as an integral component of a teacher's positive image. The lecture

should have not only information and content potential, but also socio-pedagogical potential, which requires a high pedagogical culture and professional skill from the teacher. The lecturer's mastery of innovative pedagogical technologies and their bold implementation during lectures contributes to the improvement of the quality of partnership cooperation between the stakeholders of the educational and cognitive process.

Key words: *pedagogical skill, lecture, teacher, higher school, higher education students.*

Одна з найбільш творчих і складних професій, в яких поєднано мистецтво і науку є науково-педагогічна діяльність викладача вищої школи, яка має високу соціальну значущість і займає одне з центральних місць у державотворенні, формуванні національної свідомості і духовної культури українського суспільства. Творчість викладача включає добір педагогічних методів і розробку технологій реалізації мети і завдань, поставлених державою перед вищою школою [4, с. 80-82].

Педагогічна майстерність викладача – це характеристика високого рівня педагогічної діяльності, критеріями якої виступають такі ознаки: педагогічна доцільність, гуманність, науковість, творчість (оригінальність), оптимальний характер, результативність, демократичність [1, с. 251]. Майстерність – найвищий рівень педагогічної діяльності, прояв творчої активності особистості педагога [3, с. 6]. До компонентів педагогічної майстерності викладача належать: професійна компетентність; особисті якості; педагогічна техніка; педагогічний такт; педагогічна творчість; гуманістична спрямованість; культура мовлення; педагогічні здібності.

Традиційно одне з найбільш важливих місць серед форм організації освітнього процесу в закладах вищої освіти посідає лекція, яка є не тільки джерелом інформації з дисципліни, а й форма навчання для гнучкого управління навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів вищої освіти, формування самостійного наукового, творчого і професійного мислення.

Однією з найперших умов успішної діяльності лектора вищої школи є знання матеріалу. Адже, його свобода, впевненість, розкутість з'являються лише в результаті міцних і всебічних знань. Підготовка викладача до лекційного заняття є багатоаспектним, тривалим і складним процесом. Підбираючи матеріал та працюючи над методикою подання теми лекційного заняття, лектор повинен враховувати особливості аудиторії, а також забезпечувати інтеграцію змісту лекційного матеріалу з практичними заняттями. Важливим складником лекторської майстерності є вміння урізноманітнити зміст лекції фактами, прикладами, порівняннями, що активізують його сприйняття. Необхідно пам'ятати, що лекція повинна бути оригінальною і викликати інтерес слухачів до предмету, адже з розвитком комп'ютерних технологій викладач не є єдиним джерелом знань. Досить важливим є вміння дотримуватися логічної схеми у викладі змісту матеріалу.

Неабияке значення в педагогічній праці викладача має техніка зовнішнього вигляду, яка не повинна відволікати здобувачів вищої освіти від змісту лекції, а також вміння правильно сидіти, стояти, виявляти впевненість, спокій, доброзичливість (постава, одяг, зачіска, міміка, пантоміміка, емоційна виразність). Важливим компонентом візуального образу педагога є

також культура рухів (жести, міміка, пантоміміка).

Однією з найголовніших заporук успіху проведення лекції є контакт із слухачами аудиторії. Значну роль у встановленні емоційного контакту зі здобувачами освіти виконує візуальний контакт, який можна швидко втратити, коли викладач дослівно розуміє вислів «читати лекцію». Лектор може собі дозволити звернутися до конспекту, але лише в разі необхідності надати точні визначення, певну статистику, окремі цитати тощо [4, с.47].

Ефективність лекції як методу навчання значно зростає, коли лектор використовує опорні сигнали: малюнки, таблиці, схеми, специфічні вправи, ключові слова з елементами інноваційних комп'ютерних технологій. Такі засоби розвивають образне мислення, просторове уявлення шляхом включення в дію зорової пам'яті, першої сигнальної системи структури сприймання. Це, у свою чергу, сприяє кращому запам'ятовуванню освітнього матеріалу.

Одним із важливих чинників, який впливає на ефективність читання лекції, є мовна культура педагога (граматична правильність, виразність, образність, гумор, техніка мовлення (постановка і тембр голосу, емоційність, переконливість, багатство інтонацій та відтінків, дикція, темп). Робота педагога над своїм мовленням вимагає значних зусиль. Адже, мовлення – могутній засіб формування особистості викладача і повинно відповідати таким вимогам: правильність, точність, чіткість, простота, доступність і стислість, логічність, чистота, багатство і різноманітність з лексико-словарного складу, виразність, доцільність виразів, мовна і мовленнєва стилістика [3, с. 20].

Результативність лекції можуть забезпечити наступні ораторські вміння викладача: викладати інформацію ясно і доступно; урізноманітнити зміст лекції фактами, прикладами, порівняннями, що активізують його сприйняття; дотримуватися логіки у викладі змісту і підводити до логічного його сприйняття; ефективно використовувати виразні, образні засоби та інтонаційне багатство мовлення; виявляти емоційне ставлення до повідомлюваної інформації; акцентувати увагу на головному, істотному; скорочувати фрази до «розміру» думок; грамотно використовувати невербальні засоби для більш точної передачі змісту, почуттів, переживань; використовувати елементи розумного і доречного гумору; викладати інформацію проблемно; слідкувати за викладом інформації і реакцією слухачів; дотримуватися почуття міри; ефективно застосовувати паузу як засіб комунікації [4, с. 50-51].

У процесі професійної діяльності викладача важливості також набуває техніка педагогічного спілкування (уміння слухати; ставити запитання; аналізувати відповідь; бути уважним, спостережливим; розуміти інших; встановлювати контакт; бачити і розуміти реакцію аудиторії; передавати своє ставлення до того, про що йдеться; зацікавити, захопити поясненням, розповіддю, повідомленням; орієнтуватися в ситуації) [3, с. 18].

Отже, до основних прийомів, які можуть допомогти зберегти увагу здобувачів вищої освіти до змісту лекції, належать наступні: голосова і

емоційна модуляція (зміна інтонації, тембра, висоти, гучності мови); модуляція темпу мовлення (витримання паузи, зміна швидкості мовлення); образні приклади; варіативне повторення; зміна місця лектора в аудиторії; композиційні особливості викладу матеріалу; контрастне порівняння, співставлення; акцентування уваги на головному, суттєвому; навмисні помилки; ліричний відступ, у контексті змісту лекції [4, с. 50].

Таким чином, діяльність викладача на всіх етапах підготовки й проведення лекцій має орієнтуватися на логіку сучасних дидактичних технологій. Опанування лектором інноваційних педагогічних технологій і сміливе їх впровадження під час проведення лекцій сприяє підвищенню якості партнерської співпраці між стейкхолдерами навчально-пізнавального процесу.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – С. 251
2. Звягольська І.М., Дерев'янка Т.В., Полянська В.П. Викладач вишу як суб'єкт місії університету: окремі аспекти / І.М. Звягольська, Т.В. Дерев'янка, В.П.Полянська // Актуальні проблеми сучасної медицини. – 2023. – Вип. 2 (82), том 23. Частина 2. – С. 78-84.
3. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.
4. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2022. – 180 с.

**Długosz Agnieszka, Dr, Instytut Pedagogiki,
Uniwersytet Rzeszowski**

ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI SAMOKSZTAŁCENIA WAŻNYM ZADANIEM SZKOŁY

W dobie szybkiego przyrostu informacji samokształcenie jest procesem szczególnie istotnym. Podejmując samokształcenie człowiek samodzielnie się kształci i doskonali, aby lepiej spełniać swoje zadania w społeczeństwie, rozwiązywać problemy życiowe. Umiejętność samokształcenia jest ważną umiejętnością, która może w przyszłości wpłynąć na sukces życiowy człowieka lub jego brak. Nauczenie młodych ludzi, jak samemu rozwijać w sobie umiejętność samokształcenia jest ważnym zadaniem szkoły każdego etapu. Samokształcenie daje wyjątkowe korzyści, ale niesie też pewne niebezpieczeństwa, na które chciałabym zwrócić uwagę w czasie wystąpienia.

УДК 378.6:61.016:611:37.015.31

**Донченко С.В., Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М.,
Пирог-Заказникова А.В., Олійніченко Я.О.,
Кононов Б.С., Олексієнко В.В.**

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава, Україна